

УДК 332.14:339.923:061.1ЄС

ДЕЯКІ СКЛАДОВІ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ У ПОЛІТИЦІ ЄС З ЕНЕРГЕТИЧНОГО ПЕРЕХОДУ
ТА ПІДТРИМКИ ЕНЕРГЕТИЧНИХ СПІЛЬНОТ

Сиромолот Едуард Анатолійович,
аспірант кафедри державного управління,
публічного адміністрування та
економічної політики
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Публічне управління розвитком територій на нашу думку визначається як цілеспрямована діяльність місцевих та регіональних влад у розбудові євроінтеграційних процесів з формування політик міждержавного управління розвитком територій через формування відповідних стандартів, інструментарію та відносини з міждержавними, національними інституціями і громадським суспільством спрямованих на подолання перешкод, диспропорцій та нерівномірностей розвитку територій у тому числі шляхом створення функціональних типів територій, як нових соціально-економічних утворень, для зміцнення територіальної згуртованості та співробітництва з метою досягнення результатів у сфері забезпеченні гармонійного і збалансованого розвитку територій.

Державна стратегія регіонального розвитку України 2021-2027 роках визначила підходи до формування та реалізації державної регіональної політики через участь усіх рівнів врядування (центральний, регіональний, місцевий) із залученням неурядових організацій, сформулювала нове поняття - суб'єкти розвитку, надала перелік викликів, один з них визначено як «Слабкість публічних інституцій», перераховуючи характеристики органів місцевого

самоврядуванні у сфері публічного управління розвитком територій, як відсутність ініціативи, досвіду та компетенцій щодо розв'язання проблем регіонального та місцевого значення, оперативного реагування на виклики що постають, низька активність у розробленні заходів щодо прискорення економічного розвитку територій.

Важливим підходом у вирішенні завдань пов'язаних з вищеназваним викликом є отримання посадовими особами органів місцевого самоврядування та регіональних влад нових навичок, знань та кардинально вищої кваліфікації у сфері довгострокового планування та проектування місцевого та регіонального розвитку.

На нашу думку ці завдання можливо вирішити через ознайомлення з досвідом формування політик ЄС, управління функціональними типами територій та впровадженням кращих практик реалізації європейських політик суб'єктами публічного управління розвитком територій.

Одна із важливих структурних політик ЄС є політика територіальної згуртованості, яка має пріоритети, серед яких важливим пріоритетом є розбудова Зеленої Європи, як сучасна складова євроінтеграційного механізму міждержавного управління європейською інтеграцією в рамках якого функціонує інструментарій публічного управління розвитком територій (Інструментарій) для досягнення енергетичного переходу ЄС через безпосередню участі представників громадянського сектору та місцевих влад.

Метою проведеного дослідження є надання характеристик розробленого Інструментарію з підтримки енергетичних спільнот як бізнес моделі участі громадян ЄС у виробництві власної відновлюваної електроенергії для застосування у практиці стратегічного планування розвитку територій громад України.

Серед Інструментарію, слід визначити Інструмент - LICHT методологія, для мобільності енергетичних спільнот, яка допомагає вживати заходи на місцевому рівні за активною участю громадян у проєктах енергетичного переходу, включаючи відновлювану енергію, енергозбереження, сталі

опалення та мобільність взаємодіючи з громадами та використовуючи методи залучення громадян до роботи громадських груп. В результаті реалізації LICHT методології, громадяни поступово стають експертами з енергетичного переходу, беруться за нові проєкти та допомагають новим групам розвивати свій спільний бізнес. Методологія LICHT складається з рекомендованих 7-ми сесій для кожної групи LICHT, включаючи початкову сесію та заключний захід, де різні групи збираються разом для обміну досвідом та обговорення подальшої співпраці між сформованими групами.

Довідник з транскордонних енергетичних спільнот пропонує покрокову методологію для створення транскордонних енергетичних ініціатив та визнає, що на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях потрібно докласти більше зусиль для успішної реалізації енергетичних ініціатив, керованих громадянами.

Посібник надає практичну інформацію, організовану за ключовими складовими: залучення зацікавлених сторін, оцінка потреб, рамки управління, фінансові стратегії та узгодження інфраструктури. У ньому наголошується на цінності використання інструментів фінансування ЄС, таких як програми Interreg та LIFE, а також на необхідності обміну знаннями та нарощування потенціалу серед транскордонних зацікавлених сторін.

Посібник призначений для використання як інструмент для суб'єктів на місцевому рівні, включаючи громадян, громадянські організації та місцевих органів влади, які бажають створити транскордонні енергетичні спільноти. Водночас він має на меті підтримати інституції на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях у розумінні та просуванні переваг транскордонні енергетичні спільноти для територіального розвитку, для досягнення цілей Європейської зеленої угоди та інтеграції європейського енергетичного ринку.

Європейський фонд енергетичних співтовариств має на меті розширити можливості та підтримати розвиток енергетичних спільнот по всій Європі. Проєкт, запущений у вересні 2024 року триватиме до лютого 2028 року,

базується на успішному досвіді діяльності енергетичних спільнот, Консультативного центру сільських енергетичних спільнот та Європейського фонду міст. Розподіляючи невеликі одноразові гранти, він допоможе щонайменше 140 енергетичним спільнотам розробити та впровадити надійні бізнес-плани для їхніх проєктів відновлюваної енергетики.

Програма LIFE - Інструмент фінансування ЄС довкілля та кліматичних дій, складається з підпрограм «Природа та біорізноманіття», «Циркулярна економіка та якість життя», «Пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптація до них», «Перехід на чисту енергію».

Підпрограма LIFE «Перехід на чисту енергію» має бюджет майже 1 мільярд євро на період 2021-2027 років і спрямована на сприяння переходу до енергоефективної, кліматично нейтральної та стійкої економіки, що базується на відновлюваній енергії, шляхом фінансування координаційних та допоміжних заходів (гранти на інші дії) по всій Європі за п'ятьма напрямками, а саме: 1. Розробка національної, регіональної та місцевої політичних рамок для підтримки переходу на чисту енергетику; 2. Прискорення впровадження технологій, цифровізації, нових послуг та бізнес-моделей, а також підвищення відповідної професійної кваліфікації на ринку; 3. Залучення приватного фінансування для сталої енергетики; 4. Підтримка розвитку місцевих та регіональних інвестиційних проєктів; 5. Залучення та розширення прав і можливостей громадян у переході на чисту енергетику.

Іншим документом є пакт про взаємодію для посилення системи взаємодії з громадськістю, перетворивши її на регулярні та змістовні колективні зусилля, які сприятимуть довіри та участі в розвитку енергетичних мереж і посилюватимуть охорону природи, забезпечуватимуть регулярну та змістовну участь зацікавлених сторін у розвитку енергетичних мереж шляхом проведення національних та європейських комунікаційних зусиль, організації співпраці між національними та місцевими органами влади участь у регіональних форумах співробітництва, таких як груп високого рівня, з метою прискорення впровадження проєктів спільного інтересу, надаючи пріоритет найбільш зрілим

та конкретним, відкритого діалогу між міністерствами, регуляторними органами та операторами систем передачі та розподілу електроенергії, забезпечення необхідних організаційних умов для всіх сторін, залучених до процесів видачі дозволів або залучення зацікавлених сторін.

Одже, досвід розробки політики територіальної згуртованості ЄС у сфері енергетичного переходу та підтримки енергетичних спільнот може бути використаний органами місцевого самоврядування України у стратегічному плануванні розвитку територій громад та регіонів як фактор процесу наближення до кращих практик ЄС у сфері розвитку європейського територіального співробітництва.

Література:

1. LICHT – a methodology for mobilising energy communities. URL <https://www.rescoop.eu/uploads/rescoop/downloads/LICHT-methodology.pdf>
2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695:станом на 13.03.2025. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>
3. Handbook on Cross-border Energy Communities. URL https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/studies/2025/Handbook_on_Cross-border_Energy_Communities.pdf
4. Cross-Border Energy Communities Call for proposals. URL https://border-energy-communities.eu/wp-content/uploads/2025/07/CBEC_Call_for_proposals.pdf
5. European Energy Communities Facility URL <https://energycommunitiesfacility.eu/>
6. LIFE Programme. URL https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en
7. LIFE Clean Energy Transition URL [sub-programmehttps://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/clean-energy-transition_en](https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life/clean-energy-transition_en)

8. Public acceptance and stakeholder engagement. URL
https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/public-acceptance-and-stakeholder-engagement_en#pact-for-engagement

Матеріали конференції публікуються в авторській редакції.